

Fair Furniture
Group

White paper 01 - FAIR INSIGHTS

Groen als Lifestyle

Natuur, welzijn en
biodiversiteit als fundament
voor leren en leven.

Samenvatting

Onderwijsinstellingen staan vandaag voor de uitdaging om jongeren niet alleen kennis mee te geven, maar ook richting, betekenis en veerkracht. Steeds meer studenten ervaren druk en zoeken naar houvast in een wereld waarin ecologische en maatschappelijke vraagstukken voortdurend op de achtergrond aanwezig zijn. Tegelijk groeit het inzicht dat welzijn, leren en de natuurlijke omgeving niet los van elkaar staan.

Dit whitepaper introduceert daarom Groen als lifestyle: een manier van kijken en handelen waarin natuur, welzijn en biodiversiteit geen afzonderlijke thema's zijn, maar een verweven geheel dat richting geeft aan hoe we leren, werken en samenleven.

In deze benadering vormt natuur niet het decor van het onderwijs, maar een actieve leerpartner. Studenten leren in relatie tot een echte plek, met echte processen en echte verantwoordelijkheid. Door dieren te observeren, planten te verwerken, pigmenten te maken en bodemleven te ondersteunen, ontwikkelen zij aandacht, empathie, systeemdenken en zorg. Het zijn kwaliteiten die moeilijk ontstaan in een abstracte leeromgeving, maar vanzelfsprekend worden wanneer leren verbonden is met levende systemen. De voorbeelden uit het Greenfield project

en de Akker van de Toekomst laten zien hoe deze manier van leren studenten rust geeft, betekenis biedt en hen helpt zich te verhouden tot vraagstukken die anders overweldigend kunnen voelen.

Vanuit deze ervaringen ontstond de Greenfield Toolkit. Geen methode, maar een ontwerpkader dat docenten helpt betekenisvolle leeromgevingen te creëren. De toolkit sluit aan bij internationale kaders zoals Education for Sustainable Development (ESD) en Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO), maar maakt deze principes concreet door te beginnen bij wat er lokaal leeft en aanwezig is. Daarmee wordt duurzaam leren niet alleen besproken, maar daadwerkelijk ervaren. De toolkit biedt houvast voor scholen die willen werken aan leeromgevingen waarin natuur, welzijn en leren samengaan, zonder de complexiteit van levende systemen te versimpelen.

Groen als lifestyle is geen eindpunt, maar een richting. Het laat zien hoe onderwijs kan bijdragen aan veerkracht van studenten, van ecosystemen en van de samenleving. Het nodigt uit tot anders kijken, anders ontwerpen en anders waarderen: niet vanuit controle of snelheid, maar vanuit aandacht, zorg en verbondenheid. Dit whitepaper is een uitnodiging om te verkennen hoe deze benadering vorm kan krijgen binnen de eigen schoolcontext, in relatie tot de eigen omgeving en gemeenschap.

“Groen als lifestyle betekent dat leren niet begint bij theorie, maar bij wat leeft, bij de plek, het ritme en de relaties waarvan wij deel uitmaken.”

Inhoudsopgave

1. Van sector naar levensstijl een nieuw perspectief.....	4
2. Natuur, welzijn en biodiversiteit: een samenhangend systeem.....	5
3. Leren in relatie tot de omgeving: van klaslokaal naar levend leerlandschap.....	6
4. Onderwijspraktijken: onderzoeken, maken en zorgen.....	7
5. Wat studenten werkelijk leren	8
6. De Greenfield Toolkit: van praktijk naar ontwerp	9
7. Conclusie: groen als richting	11
8. Uitnodiging tot samenwerking	12
Over de auteur - Marjan Nijenbanning.....	13

1. Van sector naar levensstijl: een nieuw perspectief

Groen werd in het onderwijs jarenlang gezien als een afgebakend domein: landbouw, natuurbeheer, milieu. Het hoorde bij specifieke opleidingen, bij specialisten, bij een sector die vooral keek naar productie, beheer of techniek. Maar de wereld is veranderd. De vraagstukken van vandaag zoals klimaat, biodiversiteit, leefbaarheid en welzijn zijn geen losse thema's meer, maar verweven realiteiten. Daardoor ontstaat een nieuw inzicht: groen is geen sector, maar een manier van leven.

Groen als lifestyle gaat over hoe mensen zich verhouden tot hun omgeving. Het gaat niet om "iets extra's" dat we aan ons werk of onderwijs toevoegen, maar om een fundament waaruit handelen voortkomt. Natuur vormt niet de achtergrond van ons leren, maar de context waarin betekenis ontstaat. En juist in een tijd waarin studenten steeds vaker druk en onzekerheid ervaren, blijkt die betekenis essentieel. Onderzoek en praktijk laten zien dat natuur rust brengt, aandacht stimuleert en betrokkenheid versterkt. Niet alleen omdat het prettig is om buiten te zijn, maar omdat natuur ons herinnert aan het netwerk van relaties waarvan we zelf deel uitmaken.

Wanneer we groen benaderen als lifestyle, verschuift de focus van gebruik naar relatie. De vraag wordt dan niet: Wat levert natuur op maar hoe leven we samen met wat ook leeft?" Dat vraagt om andere waarden: aandacht in plaats van snelheid, zorg in plaats van controle, samenwerking in plaats van extractie. Het onderwijs is bij uitstek de plek waar deze verschuiving "be-leefbaar" en betekenisvol kan worden, niet door studenten alleen iets te laten leren over duurzaamheid, maar door hen te laten leren in relatie tot natuur.

Key takeaways

- Groen verschuift van sector naar manier van leven.
- Studenten zoeken naar betekenis en vinden die in relatie tot natuur.
- Groen leren gaat niet over gebruik van natuur, maar over wederkerigheid.
- Onderwijs is de plek waar deze verschuiving concreet wordt.

2. Natuur, welzijn en biodiversiteit: een samenhangend systeem

Welzijn wordt vaak beschouwd als iets individueels: mentale gezondheid, stressniveau, veerkracht. Maar welzijn ontstaat nooit in isolatie; het ontstaat altijd in relatie tot de omgeving waarin iemand leeft, leert en werkt. Groene omgevingen dragen aantoonbaar bij aan rust, concentratie, motivatie en herstel. Buiten zijn haalt studenten uit een voortdurende cognitieve focus en brengt hen terug bij wat hen omringt: licht, lucht, geluid, bodem, leven. Maar natuur is meer dan een prettige omgeving. Ze is een levend systeem waarin alles met elkaar verweven is: planten, bodem, water, insecten, vogels, mensen. Biodiversiteit is de belangrijkste graadmeter van dat systeem. Waar veelsoortigheid en samenhang aanwezig zijn, is veerkracht zichtbaar. Waar diversiteit verdwijnt, wordt het systeem kwetsbaar en dat geldt net zo goed voor mensen als voor natuur.

Studenten die opgroeien met permanente informatieprikkels en grote maatschappelijke vraagstukken voelen soms afstand tot de wereld waarin zij willen bijdragen. Contact met natuurlijke systemen biedt een tegenkracht. Het maakt abstracte problemen concreet: niet “de biodiversiteitscrisis”, maar sporen van dieren hier; niet “klimaatverandering”, maar droogte, waterlopen, bodemstructuur op de plek waar je staat. Deze nabijheid geeft handelingsperspectief. Zorg wordt “oefenbaar”. Betekenis ontstaat in de praktijk.

Daarmee groeit een ander soort welzijn: niet gebaseerd op snelle resultaten, maar op verbondenheid met leven. Dit welzijn is duurzaam en draagt bij aan motivatie, aandacht en veerkracht; juist de kwaliteiten die in het onderwijs zo nodig zijn.

Key takeaways

- Welzijn is relationeel en ontstaat in verbondenheid met de omgeving.
- Natuur beïnvloedt focus, herstel, motivatie en aandacht.
- Biodiversiteit is een graadmeter voor veerkracht; ecologisch én menselijk.
- Contact met levende systemen maakt abstracte problemen concreet en handelbaar.

3. Leren in relatie tot de omgeving: van klaslokaal naar levend leerlandschap

Veel onderwijs is losgekoppeld van de plek waar het plaatsvindt. Leerdoelen zijn gestandaardiseerd, opdrachten overdraagbaar en theorie staat vaak centraal. Dat geeft structuur, maar maakt leren soms ook abstract en afstandelijk. Wanneer leren opnieuw wordt verbonden met een concrete omgeving, verandert het leerproces fundamenteel. Een levend leerlandschap is geen plek waar je over natuur leert, maar met natuur. De plek wordt medeleraar. Studenten leren waarnemen, vragen stellen en verbanden leggen. Ze beginnen niet bij theorie, maar bij ervaringen die zich aandienen: sporen in gras, een veranderende waterstand, geur van bodem, lichtval op planten. Theorie verdiept daarna de ervaring, in plaats van andersom.

Deze vorm van leren vraagt ook iets van docenten. Zij worden ontwerpers van leeromgevingen en bewakers van openheid. Niet alles is vooraf dichtgetimmerd; ruimte voor variatie en voor de onverwachte wendingen van het leven zelf hoort bij deze manier van onderwijs. Studenten krijgen hierdoor een actief aandeel in hun leerproces. Ze leren verantwoordelijkheid nemen voor de plek waarvoor zij mede zorgen.

Het verbinden van leren met plaats brengt verschillende vormen van kennis samen: cognitieve inzichten, zintuiglijke waarneming, ethische reflectie, praktische vaardigheden en zorg voor het geheel. Dat maakt leren rijk en betekenisvol.

Key takeaways

- Leren wordt betekenisvoller wanneer het verbonden is met een echte plek.
- De omgeving fungeert als medeleraar.
- Docenten worden ontwerpers van leeromgevingen in plaats van uitsluitend kennisdragers.
- Studenten ontwikkelen eigenaarschap en verantwoordelijkheid.

“Wanneer studenten in relatie tot natuur leren, ontstaat meer dan kennis: er ontstaat aandacht, verbondenheid en de moed om betekenisvol te handelen.”

4. Onderwijspraktijken: onderzoeken, maken en zorgen

4.1 Dieren en ecosystemen: studenten als onderzoekers van leven

In het onderzoek naar dieren op het Greenfield en de Akker van de Toekomst leren studenten niet alleen soorten herkennen, maar vooral om aandachtig te kijken. Ze volgen sporen, analyseren leefgebieden en ontdekken verbanden tussen rust, voedsel, beschutting en gedrag. Wat eerder “gewoon terrein” leek, verandert in een complex ecosysteem vol relaties. Deze manier van observeren vertraagt en verdiept. Studenten worden rustiger, geconcentreerder en meer verbonden met hun omgeving. Ze ontwikkelen empathie en verantwoordelijkheid: als deze plek ook leefgebied is voor andere soorten, wat vraagt dat dan van ons?

4.2 Planten, pigmenten en materialen: zintuiglijk leren door maken

Werken met planten en natuurlijke pigmenten brengt leren letterlijk in de handen. Kleuren variëren per seizoen, bodemtype en bewerking. Studenten leren omgaan met onzekerheid, experimenteren, vergelijken en opnieuw proberen. Het proces vraagt aandacht en zorgvuldigheid, en brengt rust en creativiteit. Hier wordt circulariteit concreet: materiaal komt uit de levende omgeving en vraagt om respectvolle omgang. Leren gaat niet over perfectie, maar over aandachtig onderzoeken.

4.3 Bodemzorg en compostthee: leren ondersteunen in plaats van beheersen

De bodem is een levend systeem dat studenten leren lezen via kruiden die als indicatoren fungeren. Brandnetel, klaver, bijvoet; elk vertelt een verhaal. Daarna volgt de stap naar ondersteunen: het maken van compostthee. Dit proces vereist tijd, precisie en geduld.

Studenten ervaren dat zorg in levende systemen betekent: voorwaarden scheppen, niet direct ingrijpen. Dat vraagt om vertrouwen, verantwoordelijkheid en een ecologisch bewustzijn dat verder gaat dan kennis alleen.

Key takeaways

- Onderzoeken begint met aandachtig kijken.
- Maken met planten brengt rust, creativiteit en inzicht in natuurlijke processen.
- Bodemzorg leert studenten geduld, verantwoordelijkheid en systeemdenken.
- Leren wordt lichamelijk, zintuiglijk en relationeel.

5. Wat studenten werkelijk leren

Wanneer de verschillende praktijken naast elkaar worden gelegd, ontstaat een helder beeld. Studenten leren niet alleen vaardigheden, maar ontwikkelen een manier van kijken, handelen en betekenis geven.

Ze leren vertragen en werkelijk waarnemen; een zeldzame kwaliteit in een wereld vol snelheid. Ze ontwikkelen systeemdenken door patronen en samenhang te ervaren in plaats van te bestuderen. Ze leren dat zorg geen abstract begrip is, maar een dagelijkse handeling die invloed heeft op het geheel.

Welzijn ontstaat hier niet door ontspanning, maar door betekenisvol handelen: werken met wat leeft, zorgen voor een plek, aandacht hebben voor detail. Studenten voelen verantwoordelijkheid en verbondenheid, wat hun motivatie en welzijn versterkt.

In deze praktijken ontstaan kwaliteiten die essentieel zijn in elk beroep: aandacht, veerkracht, empathie, verantwoordelijkheid, creativiteit en het vermogen om complexiteit te doorzien.

Key takeaways

- Studenten ontwikkelen aandacht, systemisch inzicht en zorgende houding.
- Welzijn ontstaat als gevolg van betekenisvol handelen.
- Leren wordt verbonden met persoonlijke en professionele groei.
- Deze houding is waardevol voor elke sector en elk toekomstig beroep.

6. De Greenfield Toolkit: van praktijk naar ontwerp

De Greenfield Toolkit ontstond niet aan een tekentafel, maar vanuit honderden kleine observaties en praktijken. In elk onderdeel van het werken met studenten bleek hetzelfde patroon: beginnen bij de plek, werken met wat er al is, waarnemen vóór verklaren, experimenteren, reflecteren en bijdragen aan iets dat groter is dan jezelf.

De toolkit bundelt deze principes tot een ontwerpkader dat aansluit bij de UNESCO principes voor Education for Sustainable Development (ESD) en bij de uitgangspunten van Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO). Waar ESD en LvDO richting geven, maakt de Greenfield Toolkit de principes concreet in de praktijk: duurzaam leren start bij echte plekken, echte processen en echte verantwoordelijkheid.

De toolkit is flexibel en contextgericht. Ze biedt geen voorschriften, maar houvast. Elke school, elke omgeving en elke gemeenschap vraagt om een eigen vertaling. Het raamwerk nodigt uit om te ontwerpen, niet om te kopiëren.

Key takeaways

- De Toolkit komt voort uit praktijkervaring, niet uit theorie.
- Sluit aan bij ESD en LvDO.
- Geeft richting, geen vast recept.
- Altijd contextgericht en flexibel toe te passen.

De Greenfield Toolkit gebruiken in 5 stappen

1. Begin bij een plek of vraagstuk

Start met een echte plek in de leefomgeving of een vraagstuk dat daar speelt. Dat kan een terrein, akker, tuin, park, schoolomgeving of buurt zijn. De plek vormt het vertrekpunt voor het leerproces.

2. Ga eerst waarnemen

Neem met studenten de tijd om te kijken, te luisteren en te onderzoeken wat er aanwezig is. Welke planten, dieren, materialen of processen zie je? Wat valt op? Welke vragen ontstaan er?

3. Werk met wat er al is

Gebruik de bestaande situatie als bron voor leren. Laat studenten experimenteren met materialen, processen of observaties die ze op de plek tegenkomen

4. Laat studenten onderzoeken en maken

Laat studenten experimenteren, ontwerpen, onderzoeken of iets maken. De uitkomst ligt niet vooraf vast; het leerproces ontstaat door proberen, vergelijken en bijstellen.

5. Reflecteer en verbind

Bespreek met studenten wat ze hebben ervaren en geleerd. Verbind hun ervaringen aan grotere vragen over natuur, samenleving en verantwoordelijkheid.

7. Conclusie: groen als richting

Groen als lifestyle vraagt niet om radicale breuken, maar om een andere manier van kijken en ontwerpen. Het vraagt om aandacht voor ritme voor wat al aanwezig is, voor de relatie tussen mensen en hun omgeving.

De beschreven praktijken laten zien dat wanneer onderwijs wordt verbonden met levende systemen, studenten floreren. Ze ontwikkelen betekenis, veerkracht en verbondenheid; kwaliteiten die van grote waarde zijn in een veranderende wereld.

Groen als lifestyle is geen eindpunt, geen methode, geen systeem. Het is een richting. Een uitnodiging om anders te kijken, anders te leren en anders te handelen in relatie tot het leven dat ons draagt.

Key takeaways

- Groen als lifestyle is een richting, geen methode.
- Versterkt welzijn en ecologische veerkracht.
- Helpt studenten floreren in én mét de wereld.
- Nodigt uit tot betekenisvol onderwijsontwerp.

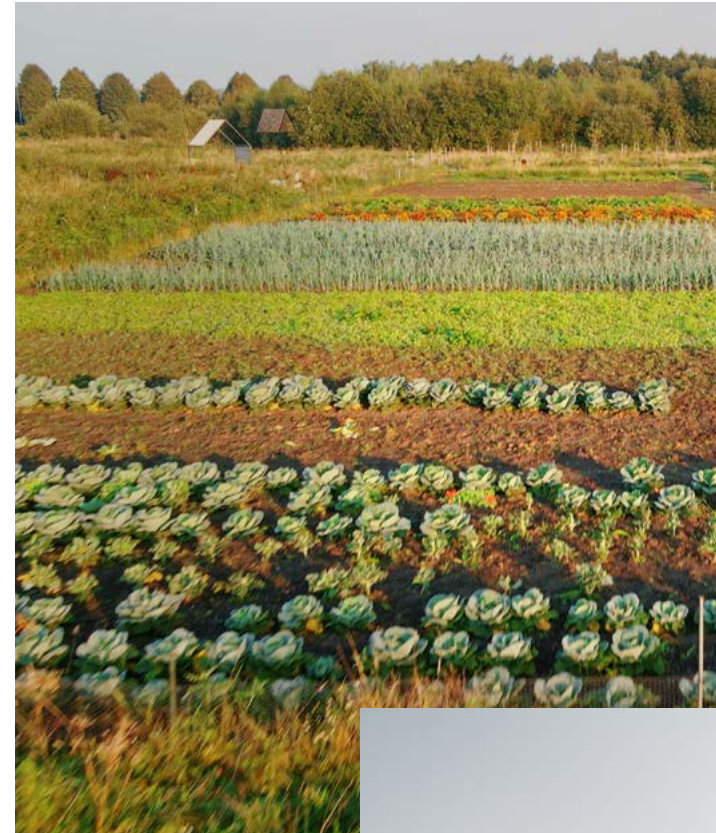
8. Uitnodiging tot samenwerking

Elke onderwijsinstelling heeft een eigen omgeving, cultuur en ambitie. Daarom werken we altijd contextgericht. Geen standaardpakketten, maar gezamenlijk onderzoek: wat leeft hier? Wat is mogelijk? Wat past bij jullie visie?

Wie wil ontdekken hoe groen als lifestyle in de eigen school vorm kan krijgen, kan samen met de practor en partners verkennen welke stappen passend zijn: van kleine interventies tot grotere programma's.

Key takeaways

- Samenwerking gebeurt altijd contextgericht.
- Geen standaard oplossingen: elke plek vraagt om een eigen vertaling.
- Verkenning, dialoog en maatwerk staan centraal.

Over de auteur

Marjan Nijenbanning

Marjan Nijenbanning werkt binnen het middelbaar en hoger beroepsonderwijs aan de ontwikkeling van toekomstgericht, betekenisvol en ecosysteemgericht leren. Als practor Duurzaamheid & Ecosystemisch Leren bij DCTerra en als lid van het practoraat Ondernemend leren met en van de SDG's onderzoekt zij hoe onderwijs, natuur en welzijn elkaar kunnen versterken.

In haar werk begeleidt Marjan studenten, docenten en partners bij het vormgeven van leeromgevingen waarin duurzaamheid, systeemdenken en verbondenheid met de leefomgeving centraal staan. Ze vertaalt grote maatschappelijke thema's naar praktische en ervaarbare onderwijspraktijken, waarbij leren begint bij echte plekken, levende systemen en wat lokaal al groeit of aanwezig is.

Met een achtergrond in pedagogiek, praktijkonderzoek en internationale duurzaamheidskaders (waaronder ESD en LvDO), combineert Marjan theoretische verdieping met nuchtere uitvoerbaarheid. Ze is als ontwerpende onderzoeker betrokken bij uiteenlopende onderwijsprojecten, variërend van biodiversiteit en bodemzorg tot circulaire materialen, welzijn en ecosysteemgericht ontwerpen. Daarnaast bouwt zij aan (inter)nationale netwerken waarin jongeren worden uitgedaagd om vanuit aandacht, zorg en verantwoordelijkheid bij te dragen aan een veerkrachtige toekomst. Haar missie is helder: onderwijs vormgeven dat leerlingen en studenten helpt floreren in relatie tot de wereld waarvan zij deel uitmaken en dat hen uitnodigt om betekenisvol, aandachtig en duurzaam te leren leven.

Marjan Nijenbanning

MEd, Practor Duurzaamheid & Ecosystemisch Leren •
SDG expert (MBO/HBO) DCTerra

Wil je weten hoe deze manier van leren eruitziet in jouw context?

FFG ontwikkelt samen met partners levendige onderwijsomgevingen waarin natuur, welzijn en leren samenkomen.

Mogelijke vervolgstappen:

- Pilot Levend Leerlandschap
- Sessie GreenField Toolkit
- Programma ontwikkeling rondom natuur & welzijn
- Bezoek aan GreenField
- Verkenning voor samenwerking

Neem contact op via: erik@fairfurnituregroup.com

Fair Furniture Group

James Cookstraat 20
7825 AN Emmen

Postbus 95
7900 AB Hoogeveen

info@fairfurnituregroup.com
+31 (0)528 297111